

Media4Development

NAUJIENLAIŠKIS #4

2016 m. gruodis / #M4DPROJECT

TEMA:

**Darnaus vystymosi
tikslai**

„Lauko virtuvė.“, Indija © Eglė Ščerbinskaitė
Konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.

Nacionalinė
Nevyriausybinių
Vystomojo
Bendradarbiavim
Organizacijų
Platforma

ŠIAME NUMERYJE:

03

VIETOJ ĮŽANGOS

04

LIETUVA IR DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI

AR ESAME TINKAMAI
PASIRUOŠĘ?

07

EKSPERTŲ NUOMONĖ

PAGALBA BESIVYSTANČIOMS
ŠALIMS – IMPROVIZACIJOS
LAUKAS

10

PASAULIS

PLANAS IR SKURSTANČIAI
AFRIKAI, IR EUROPAI

14

TENDENCIJOS

ŠALYS IMASI VEIKSMŲ, KOL
JUNGTINĖS TAUTOS KURIA
DVT STEBĖSENOS SISTEMĄ

18

PATIRTYS

BŪTI DARNIAUSIA ŠALIMI
PASAULYJE

Naudotos nuotraukos:

4 psl. „Getting off” © Bjørn Giesenbauer, Flickr.

7 psl. „Mali” © The U.S. Army, Flickr.

9 psl. „Refugee camp” © Elisa Finocchiaro, Flickr.

13 psl. „Zata School Well”. © Gary Edenfield, Flickr.

14 psl. „JT DVT viršūnių susitikimas”. © Jungtinių tautų nuotrauka.

21 psl. „Lake view, Filnand” © Antti Merivirta, Flickr.

22 psl. „Development” © Hide, Flickr.

23 psl. „Sustainable sunset” © Dr ziodber, Flickr.

Šis naujienlaiškis yra projekto „Žiniasklaida vystymuisi” (ang. Media4Development) dalis. Projektas yra finansuojamas Europos Sąjungos. Projekto turinys nebūtinai atspindi oficialią Europos Sąjungos poziciją.

Daugiau informacijos:

<http://www.eurohouse.lt>

http://www.pagalba.org/lt/media_4_development

VIETOJ ĮŽANGOS

Rūta Avulytė-Jelagė

NNVO platformos vykdančioji direktorė

Tik 4 proc. Lietuvos gyventojų žino, kas yra Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. darnaus vystymosi tikslai (DVT) (#DVTikslai/ #DVD2030), 16 proc. apklaustųjų apie tai yra kažką girdėję, o 80 proc. nežino nieko.

Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje priimta ir Lietuvos Respublikos Prezidentės (kaip ir kitų 192 valstybių vadovų) pasirašyta rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.“ (*Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1*) oficialiai įsigaliojo šių metų pradžioje, pasiūlydama vyriausybėms institucijoms Darnaus vystymosi tikslus (*Sustainable Development Goals, #SDGs*). Tai yra nuodugnių ir visapusiškų trejų metų derybų, įtraukusių tarptautinius, nacionalinius, regioninius žaidėjus iš tarpvyriausybinių, vyriausybinių, regioninių institucijų, privataus ir viešojo sektoriaus, pilietinės visuomenės, rezultatas. O svarbiausia – šį kartą derybose lygiateisiais pagrindais dalyvavo visos valstybės, nepriklausomai nuo jų išsivystymo lygio.

Visos pasaulio bėdos sudėtos į 17 tikslų, 169 uždavinius ir 230 pirminių rodiklių (pastarieji tobulinami ir pritaikomi). Nors darbotvarkės įgyvendinimas yra rekomendacinio pobūdžio, t. y. rezoliucija nėra tarptautinė konvencija, kurios pažeidimas būtų sankcionuojamas, tikimasi, kad vyriausybės prisiims atsakomybę už visų uždavinių įgyvendinimą, sukurdamos ar atitinkamai pritaikydamos jau esančius nacionalinius planus, programas ir strategijas. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m., pripažindama kiekvienos valstybės skirtingą išsivystymo lygį bei turimus išteklius ir galimybes, yra universalus planas, pagal kurį nė vienas asmuo nepalieikamas nuošaly – tiek su savo unikaliomis problemomis (negalia, atskirtis, skurdas ir t. t.), tiek ir su savo galimybėmis įgyvendinti tikslus. Planas nereikalauja papildomų išteklių, o ragina atitinkamai, įsivertinus situaciją kiekvienoje šalyje, perskirstyti turimus bei išmaniai ieškoti papildomų iš tam numatyto 17 tikslo (partnerystė) uždavinių. Rezoliucijoje ne kartą pabrėžiama, kad išskirti tikslai ir uždaviniai yra integralūs ir nedalomi, t. y. nors ir gali būti išskirtos atitinkamos prioritetinės sritys, jų įgyvendinimas negali užgožti kitų tikslų įgyvendinimo. Tarkim, rūpinimasis ekonominiu augimu (DVT8) gali prisidėti ir prie skurdo mažinimo (DVT1), ir prie deramo darbo pasiūlos (DVT8), taip pat negalima ignoruoti (DVT10) atsakingo vartojimo ir gamybos (DVT12), miestų ir bendruomenių darnumo (DVT11), įtakos klimato kaitai (DVT13) bei mažiau įgalintų asmenų ar skurdesnių šalių atskirties (DVT16, DVT17). Kokybiškas išsilavinimas (DVT4), gera sveikata (DVT3) ir lyčių lygybė (DVT5) daugeliu atveju yra bet kurio kito tikslo tolygaus progresavimo pagrindas. Kiekviena valstybė turės pateikti visų tikslų įgyvendinimo pažangos ataskaitą.

Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. nėra *à la carte menu*, iš kurio pasirenkami parankiausi prioritetai. Tai yra puiki savo bei pasaulinės programos įgyvendinimo paruoštukė naujai paskirtajai darniai Lietuvos Vyriausybei.

Gero skaitymo!

Rūta Avulytė-Jelagė

¹Spinter Tyrimai atlikta apklausa (N=1012) atsakingos žiniasklaidos ir viešinimo kampanijai „Gerosios pasaulio žinios: mes turime planą“ 2016 m. rugpjūčio mėn. Finansuota Europos Komisijos lėšomis

LIETUVIŠKI DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAI: AR ESAME TINKAMAI PASIRUOŠĘ?

■ Parengė Jūratė Važgauskaitė

Darnaus vystymosi tikslai ir jų įgyvendinimas daugeliui mūsų šalyje – tik skambūs žodžiai. Vieniems tai Kolumbijos ūkininkų auginama kava, už kurią mokame teisingą kainą, kitiems – žinojimas, kad valgo šokoladą, kurio gamybai nebuvo naudotas vaikų darbas Dramblio Kaulo Krante, o dar kitiems – suvokimas, kad perdirbdami ir rūšiuodami atliekas tauso jame gamtą. Iš tiesų darnus vystymasis ir jo tikslai apima kur kas daugiau, tačiau Lietuvoje apie tai kalbama per mažai, o daroma – dar mažiau.

Siuo metu Lietuva yra išskyrusi keturias prioritetines sritis, kurios apima šešis Darnaus vystymosi tikslus, tačiau jei norėsite sužinoti, kokie jie, kaip įgyvendinami, kas jau yra padaryta ir kas už tai atsakingas – teks nemenkai pasukti galvą. Viešai prieinama informacija šykšti, paini ir todėl daugeliui sunkiai suprantama. Pasak ekspertų, pagrindinė Lietuvos bėda įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus – ekspertų, kompetencijos, politinės valios bei smalsumo pasauliui ir sau patiems trūkumas.

PASAULIS TIKSLŲ TINKLE

Nors dauguma pasaulio valstybių jau senokai pripažino, kad privalu daugiau dėmesio skirti aplinkosaugai, socialinėms ir ekonominėms problemoms, kovai su skurdu ir išsilavinimo stygiu, iš tiesų su šiomis problemomis kovojo vangiai. Keitėsi nuostatos ir darbotvarkės, ne kartą derėtasi dėl vieno ar kito tikslų ir poveikio priemonių, bet

rezultatai ne tokie, kokių norėtys.

Paskutinį kartą darnaus vystymosi nuostatos peržiūrėtos 2015 m., kai po trejų metų derybų buvo patvirtinta Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m., apimanti 17 darnaus vystymosi tikslų ir 169 uždavinius, kurie pakeitė prieš penkiolika metų įtvirtintus Tūkstantmečio vystymosi tikslus. Šie tikslai, bendromis daugelio valstybių pastangomis daug prisidėję prie skurdo sumažinimo visame pasaulyje, buvo nukreipti į besivystančias šalis ir neturėjo bendros įgyvendinimo strategijos.

Naujieji Darnaus vystymosi tikslai, arba naujoji jų darbotvarkė, yra, pasak rengėjų, kur kas ambicingesnė, ir aktuali ne tik skurstančioms šalims, bet ir pasiturinčioms valstybėms. Darnaus vystymosi tikslai, apimantys bene visas socialines, ekonomines ir aplinkosaugos sritis ir kuriems įgyvendinti iškelti net 169 uždaviniai, gali būti individualizuoti, atsižvelgiant į tai, kokioms sritims ar tikslams

kiekviena valstybė nori skirti daugiau dėmesio.

Skirtingos valstybės pasirinko skirtingus tikslus, tarkime Suomija, kuri yra pelniusi labai darnios šalies įvertinimą, atlikusi analizę, kuriose srityse šaliai sekasi prasčiausiai, išskyrė 8 prioritetinius Darnaus vystymosi tikslus.

KOKIE LIETUVOS TIKSLAI?

Lietuva pasielgė panašiai kaip Suomija: iš 17 Darnaus vystymosi tikslų, susidedančių iš 169 uždavinių, išskyrė 43 prioritetinius uždavinius. Lietuvoje Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą kuruojanti Aplinkos ministerija drauge su kitomis valdžios institucijomis iš šių 43 uždavinių išskyrė ir keturias Lietuvos prioritetines sritis: (1) socialinės atskirties ir skurdo mažinimą, (2) sveiką gyvenseną, (3) energetinį efektyvumą ir (4) klimato kaitą bei darnų vartojimą ir gamybą.

Pasak mokslininkų, darnaus vystymosi koncepcijos pagrindas yra konstruktyvi trijų pagrindinių komponentų – aplinkos, ekonomikos ir visuomenės – sąveika. Lietuvos išskirti prioritetai atitinka šią sąveiką, bet nevyriausybinių organizacijų atstovai tarp prioritetų pasigenda tokių svarbių sričių kaip švietimas ar vystomasis bendradarbiavimas. Nerimą kelia tai, kad sritys, tiesiogiai lemiančios šalies išsilavinimo lygį, konkurencingumą žinių ekonomikos srityje ir kovą su skurdo priežastimis – liko pamirštos. Pasak Nacionalinės nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos tai, jog tarp Lietuvos darnaus vystymosi tikslų nėra švietimo bei vystomojo bendradarbiavimo, kurio uždaviniuose ir numatytas tikslų įgyvendinimo

Darnaus vystymosi koncepcijos pagrindas yra konstruktyvi trijų pagrindinių komponentų – aplinkos, ekonomikos ir visuomenės – sąveika

stebėsenos mechanizmas – didelis praradimas.

„Nebuvo atsižvelgta į nevyriausybinių organizacijų siūlymus, Švietimo ministerija buvo pasyvi. Kiti tikslai taip pat nėra deramai apžvelgti. JT rezoliucija pabrėžia, kad tikslai yra integralūs ir nedalomi. Tarkime, bendradarbiavimas, partnerystė (17 tikslas) yra būtini kitų tikslų įgyvendinimui, nes tai apima ne tik vystomąjį bendradarbiavimą, bet ir partnerystę tarp institucijų šalies viduje, siekiant integralaus darbotvarkės įgyvendinimo. Jei kalbame apie skurdą, privalome prisiminti, kad neužtenka jį mažinti savo šalies viduje. Galime tam skirti pinigų čia, bet jei mus užplūs

GRAFIKAS 1. LIETUVOS DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS

Šaltinis DVT indeksas. Žaliai - tikslo rodikliai pasiekti, geltonai - tikslo rodikliai pasiekti tik iš dalies, raudonai - bent vienas iš rodiklių per mažas ir tikslas nepasiektas. Skurdas DVT indekse dėl duomenų stokos matuojamas tik vienu rodikliu - asmenų gyvenančių už 1,90 ir mažiau dolerio per dieną skaičiumi tačiau šis tikslas JT matuojamas net 12 rodiklių, kurie apima ne tik tarptautinius skurdo standartus (šiuo atveju 1,90 dolerio per dieną), bet ir nacionalinius. Lietuvoje skurdas matuojamas atsižvelgiant į skurdo rizikos lygį, kuris Lietuvoje išlieka aukštas (beveik 30%), todėl pasirinktas kaip prioritetas ir Lietuvos vyriausybės šis Darnaus vystymosi tikslas laikomas nepasiektu.

Būtent dėl to, kad mažai kas supranta šią sritį, kyla nemažai problemų, nėra politinio palaikymo.

ekonominiai pabėgėliai, ribotos lėšos, kurios yra skirtos kovai su skurdu, bus perskirstytos pabėgėliams remti. Tai neefektyvu. Daug efektyviau vystomojo bendradarbiavimo programomis mažinti priežastis, dėl kurių pabėgėliai plūsta į Europą, o ne gesinti gaisrus, kurie kyla vėliau“, – teigia NNVBO.

Į šį nevyriausybinių priekaištą Aplinkos ministerijos atstovai atsakė, esą švietimo ir vystomojo bendradarbiavimo nuspręsta atskirai į prioritetinių tikslų sąrašą neįtraukti, nes šios sritys yra horizontalaus pobūdžio ir apima visus 17 Darnaus vystymosi tikslų.

VDU Politikos mokslų ir diplomatijos fakulteto doktorantė Marta Čubajevaitė, tyrinėjanti darnų vystymąsi, socialinius judėjimus ir besigilinti į vystomąjį bendradarbiavimą, sako, kad stiprioji ir silpnoji Darnaus vystymosi tikslų pusės yra jų kiekis ir trumpas laikas, per kurį viską norima įgyvendinti. Politinės valios stygius – taip pat didelė problema, kuri jau ne kartą kišo koją įvairių globalių iniciatyvų įgyvendinimui.

„17 tikslų, 169 uždaviniai ir 230 rodiklių, kuriems įgyvendinti skirta vos 15 metų, tiksliau 14, nes vieni metai jau praėjo. Ar tai pasiekti realu? Nesu tikra, nes jiems įgyvendinti reikalingas fundamentalus mąstymo ir politikų pokytis – būtina keisti tai, kaip gaminame, gyvename, vartojame, ir tą pokytį finansuoti“, – įsitikinusi mokslininkė. Ji teigia, kad tai, kad Lietuva tarp savo pasirinktų prioritetų neišskyrė vystomojo bendradarbiavimo, rodo, jog valstybiniu lygmeniu ne tik Lietuvos, bet ir kitų pasaulio šalių darnus vystymasis mums nėra prioritetas.

KOMPETENCIJA IR POLITINĖ VALIA– KUR JI?

Apie Lietuvos pasirinktus Darnaus vystymosi tikslų prioritetus kalba ir naujai paskirtasis aplinkos apsaugos ministras Kęstutis Navickas. Jis, būdamas darnaus vystymosi ekspertas, pripažįsta, kad didžiausia problema yra ne tai, kokie tikslai buvo pasirinkti, bet tai, kad trūksta politinės valios ir žinių juos įgyvendinti.

„Visi prioritetai yra svarbūs, jie vienaip ar kitaip yra programose, svarbesnis klausimas yra štai koks: ar bus pokytis tuose keturiuose prioritetuose. Jei jie pasirinkti ir kažkoks pokytis yra planuojamas, tuomet džiugu – geriau mažiau, bet padaryti“, – svarstė K. Navickas. Pasak jo, Lietuvoje yra tik maža ekspertų grupelė, kuri supranta darnaus vystymosi esmę ir reikalingumą.

Paskirtasis Aplinkos ministras K. Navickas © Lvsz.lt nuotrauka

„Būtent dėl to, kad mažai kas supranta šią sritį, kyla nemažai problemų, nėra politinio palaikymo. Visuomenė taip pat nedaug supranta, nepalaiko, nes nežino, kokios atsiveria galimybės įgyvendinus darnaus vystymosi principus. Tarkime, su tais mažais ištekliais galima pasiekti gerą rezultatą, jei gali atsižvelgti į darnaus vystymosi principus. Stinga politikos tęstinumo, suderinamumo, dalykai yra suprantami fragmentiškai“, – sako paskirtasis aplinkos apsaugos ministras.

Lietuvoje Darnaus vystymosi strategija buvo paruošta dar 1993 m., o peržiūrėta 2009 m., bet tai, pasak ministro, tėra gražūs popieriai, nes neturime jokių mechanizmų, kaip juos įgyvendinti. Tiesa, yra ES struktūrinė parama, o darnus vystymasis yra horizontalusis prioritetas, bet čia trūksta esminio koordinavimo. Už darnaus vystymosi politiką yra atsakinga Aplinkos ministerija, o už struktūrinės paramos horizontaliuosius prioritetus – Finansų ministerija.

„Aš pasigendu Aplinkos ministerijos lyderystės, kad Darnaus vystymosi tikslai būtų konvertuojami ir priderinti prie struktūrinės paramos logikos. Daugiau lyderystės neatsiras, jei viską, tarkime, permesime į kitą instituciją, kad ir Ministro Pirmininko tarnybą, kaip tai yra Suomijoje. Svarbiausia – institucijos politinis angažuotumas, taip pat – kompetencija, gebėjimas suprantamai paaiškinti, kas tai yra, kodėl svarbu“, – svarsto K. Navickas.

Pasak jo, Lietuva dar tik mokosi būti šalimi donore, todėl mūsų šalies tikslai kol kas nukreipti daugiau į vidaus, o ne išorės problemas. Vis dėlto vystomojo bendradarbiavimo formuluotė yra naujosios Vyriausybės programoje, o parlamente yra žmonių, kurie supranta, apie ką mes kalbame, todėl Darnaus vystymosi tikslai ir jų įgyvendinimas teikia vilties.

EKSPERTŲ NUOMONĖ

PAGALBA BESIVYSTANČIOMS ŠALIMS – IMPROVIZACIJOS LAUKAS

■ *Parengė Daiva Repečkaitė*

„Dalijimasis reformų patirtimi ir toliau bus svarbiausias Lietuvos dvišalio vystomojo bendradarbiavimo su valstybėmis partnerėmis prioritetas,“ – skelbia Vystomojo bendradarbiavimo tarpinstitucinis veiklos planas 2017–2019 m. Bendradarbiavimo projektus vykdančioms nevyriausybinėms organizacijoms tai jau įprasta. „Partneriams buvo įdomu, kaip mes bendraujame, kaip projektus rašome. Tai buvo pirma jų kelionė į ES,“ – pasakoja su prioritetine šalimi – Ukraina – dirbusios Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprisigirdinčius vaikus, bendrijos „Pagava“ pirmininkė Rima Sitavičienė. „Pagava“ pernai gavo 10 tūkst. eurų projektui, per kurį vyko ir mokymai, ir vizitai, ir kurčio jaunimo stovyklos bei koncertai. „Vaikams vien tik mokymai nusibostų,“ – veiklų pasirinkimą aiškina R. Sitavičienė.

Tačiau kas liko, pasibaigus veikloms? Ar kurčių vaikų šeimos toliau galės padėti vienos kitoms? Ar Lvovo, kurioje dirba bendradarbiaujanti organizacija, kurtieji vaikai turės geresnes mokymosi galimybes? R. Sitavičienė sako, kad dėl pasikeitusių prioritetų toliau su Vakarų Ukrainos gyventojais veiklos tęsti nebegali, o Rytų Ukrainoje partnerių neturi. Šiomet [Ukrainoje remiamos veiklos](#) – registru

sistemos reforma, energetikos ūkio planavimo patarimai, etnografinis parkas ir kt. Smulkiausio projekto vertė – 5 tūkst. eurų (tai atitiktų dvidešimt bilietų į Ukrainą), stambiausio – 107,5 tūkst. eurų.

Kaip teigia Nacionalinės nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos (NNVBO Platformos) vykdančioji direktorė Rūta Avulytė Jelagė, į vystomojo bendradarbiavimo politiką reikėtų aktyviau įtraukti savivaldybes, taip pat NNVBO Platforma pasigenda prioritetų, kurie apimtų bendradarbiavimą tarp institucijų bei sektorių. Įvairios organizacijos pabrėžia, kad vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkę integruoti į DVT siekimą padėtų globalusis švietimas. Kaip parodė programos „Kurk Lietuvai“ dalyvių Mantės Makauskaitės ir Odilijos Guntoriūtės analizė, Lietuvoje gyventojai mato įtampą, o ne bendrumą tarp DVT siekimo šalyje ir už jos ribų, todėl reikia visuomenei skleisti kelias aiškias žinias apie tai, ką Lietuvos pagalba pasiekė kitose šalyse.

„Kai Nacionalinės darnaus vystymosi komisijos posėdyje 2016 m. rugpjūčio 31 d. pasiūliau atsižvelgti į vystomąjį bendradarbiavimą, tarp komisijos narių nuvilnijo mur-

mesys su šypsena: gal pirma Lietuvoje susitvarkom skurdą ir tik tada rūpinkimės Afrika?“ – prisimena R. Avulytė-Jelagė. Pasak jos, veiklos kitose šalyse yra ilgalaikės, jų rezultatus galėsime pamatyti tik po 10-20 metų, todėl net sprendimų priėmėjams sunku teikti tam prioritetą, juo labiau kad visuomenė dar ne itin pastebi bendradarbiavimo naudą ir galimybes paveikti pasaulinius procesus.

FRAGMENTUOTOS PARTNERYSTĖS

Partnerystė įgyvendinant tikslus yra iškelta kaip savarankiškas DVT. „Tarp [šio tikslo pasiekimo] rodiklių galėtų būti ir šalies resursų mobilizavimas vystomajam bendradarbiavimui, pasirašytų bendradarbiavimo sutarčių ar programų skaičius (tarkim mokslo ar/ir technologijų srityje), padidėjęs importas iš besivystančių šalių, padidėjęs viešo ir privataus bei NVO sektoriaus bendradarbiavimas,“ – siūlo R. Avulytė-Jelagė. Gilesnės partnerystės ne tik tarp šalių, bet ir tarp sektorių viltys siejamos su Nacionaline vystomojo bendradarbiavimo komisija, kuriai vadovauja Užsienio reikalų ministerijos atstovas, dalyvauja valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir nevyriausybinų organizacijų atstovai. Būtent tam skirtas tarpinstitucinis planas – toks dokumentas parengtas ir patvirtintas pirmą kartą, pažymi URM.

Per Europos vystomojo bendradarbiavimo metų diskusijas buvo ne kartą akcentuota, kad Lietuva skatins valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, nevyriausybines organizacijas, verslo struktūras labiau įsitraukti į dvišalius, europinius ir tarptautinius vystomojo bendradarbiavimo projektus. Šiuo metu nei Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos įgyvendinimo tvarkos aprašo, nei Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo nuostatos konkrečiai neįvardija, kad parama bus koordinuojama su prekybos, mokslo ar kitų sričių politika.

Viena iš tokių krypčių – globalus švietimas. ŠMM pernai paskelbė globalaus švietimo koncepcijos projektą, kuriam savivaldybės ir organizacijos galėjo teikti pastabas. Tačiau koncepcijos priėmimas ir įgyvendinimas atidėtas, kol susiformuos nauja vyriausybė, kaip pripažino į „Kauno dienos“ skaitytojų klausimus atsakinėjęs Švietimo ir mokslo ministerijos Mokymosi visą gyvenimą departamento Neformalaus švietimo skyriaus vyriausiasis specialistas Algimantas Šimaitis. Kol kas naujoji vyriausybė bandys švietimo sistemoje įtvirtinti „ne Lietuvos pasaulyje, o pasaulio Lietuvoje“ sampratą.

Neformalios darbo grupės globalaus švietimo koncepcijai rengti narys, Maltos ordino pagalbos tarnybos socialinio verslo vadybininkas Edvinas Regelskis pažymi, kad globalaus švietimo strateginė plėtra jau dvejus metus stagnuoja. „Bendradarbiavimas [tarp sektorių] turi stiprėti. Priimti

Lietuvoje gyventojai mato įtampą, o ne bendrumą tarp DVT siekimo šalyje ir už jos ribų, todėl reikia visuomenei skleisti kelias aiškias žinias apie tai, ką Lietuvos pagalba pasiekė kitose šalyse.

DVT paskatina tą daryti,“ – sako Maltiečių, kurie globalaus švietimo principus diegia savo dienos centruose vaikams ir jaunimui iš socialinės rizikos šeimų, atstovas.

„URM turi skatinti, bet įgyvendinti procesus turėtų Švietimo ir mokslo ministerija. Nevyriausybinių organizacijų norėtų dialogo, diskusijos, lygiavertio bendravimo,“ – teigia E. Regelskis, pabrėždamas, kad dialogas šiuo metu net svarbiau nei finansavimas. Jam antrina Spaudos ir radijo paramos fondo bei Kultūros tarybos finansuojamo naujienlaiškių mokykloms projekto „Aktualijos! O ką manai tu?“ vadovė Unė Kaunaitė. „Per dažnai baiminamasi, kad globalus švietimas – tai mokymasis apie kitas šalis, kai tai yra veikiau suvokimas, kad esi dalis problemos,“ – teigia ji ir siūlo mokytis iš Estijos patirties, kur numatyti fondai mokytojų stovykloms ir pan.

ES ŠALYS IŠPUČIA PARAMĄ

„Kasmet didžioji dalis Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos lėšų skiriama įmokoms į Europos plėtros fondą, kurio lėšos naudojamos ES vystomojo bendradarbiavimo politikai su Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno šalimis įgyvendinti,“ – aiškina URM. Vyriausybės priimtas veiklos planas įtvirtina siekį, kad oficiali Lietuvos parama vystymuisi atitiktų Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus (iki 2030 metų – 0,33 procento bendrųjų nacionalinių pajamų). Tarpinstituciniame vystomojo bendradarbiavimo veiklos plane numatyta, kad iš URM Vystomojo bendradar-

biavimo ir paramos demokratijai programos ateinančiais metais bus skirta virš 1,2 mln. eurų vystomojo bendradarbiavimo projektų finansavimui, jų monitoringo vykdymui, Lietuvos ir paramą gaunančių šalių visuomenės informavimui apie vystomojo bendradarbiavimo aktualijas, renginių organizavimui ir dalyvavimui ES, JT, tarptautinių donorų veikloje. URM duomenimis, vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos lėšomis 2016 m. šalyse partnerėse įgyvendinamas 81 projektas už daugiau nei 1,2 mln. eurų, iš kurių 8 proc. skiriama veikloms už Rytų partnerystės ribų.

Tarp devynių projektų už prioritetinio regiono ribų patenka VŠĮ „Raudonos nosys Gydytojai klounai“ bendradarbiavimo projektas Palestinos savivaldoje. Organizacija į ligonines siunčia specialiai apmokytus klounus, kad palengvintų stresines situacijas sergantiems vaikams, ir jos projektų ir programų vadovė Viltautė Žemelytė džiaugiasi, kad vystomajam bendradarbiavimui skirtos lėšos leido pralaužti ledus su neseniai prie tarptautinio gydytojų klounų judėjimo prisijungusia Palestinos savivaldos organizacija.

Projektas su palestiniečiais tapo pagalba Lietuvai, ieškant būdų pagerinti pabėgėlių padėtį. Lietuvos klounai kartu su kolegomis apsilankė užsieniečių registravimo centre Pabradėje ir pabėgėlių priėmimo centre Rukloje. „Tai buvo didžiulė sėkmė, daug iš partnerių išmokom, kaip dirbti su pabėgėliais, nes jie turėjo patirties. Nuo kitų metų planuojame reguliariai lankytis Rukloje, nes yra didžiulis poreikis pozityvumo, vilties, pagalbos ne daiktais, o bendravimu,“ – tęsiniu projekto poveikiu džiaugiasi V. Žemelytė.

Nors Lietuvoje tokia partnerystė – abipusiai naudinga naujovė, kai kuriose ES šalyse finansinė parama pabėgėlių centrams leidžia manipuliuoti finansiniais rodikliais. Dienraščio „The Guardian“ [duomenimis](#), penktadalį EBPO valstybių teikiamos paramos neiškeliauja už valstybių sienų, nes į vystomojo bendradarbiavimo lėšas įskačiuojami renginiai paramą teikiančių šalių visuomenėms šviesti, stipendijos studentams iš besivystančių šalių ar pabėgėlių centrų išlaikymas. Praėjusių metų [ataskaitoje](#) Europos pagalbos ir plėtros nevyriausybinių organizacijų konfederacija CONCORD kritikavo ES šalis, kad, siekdamas finansinių rodiklių, jos išpučia jų parodymus ir vidaus politikai skirtas

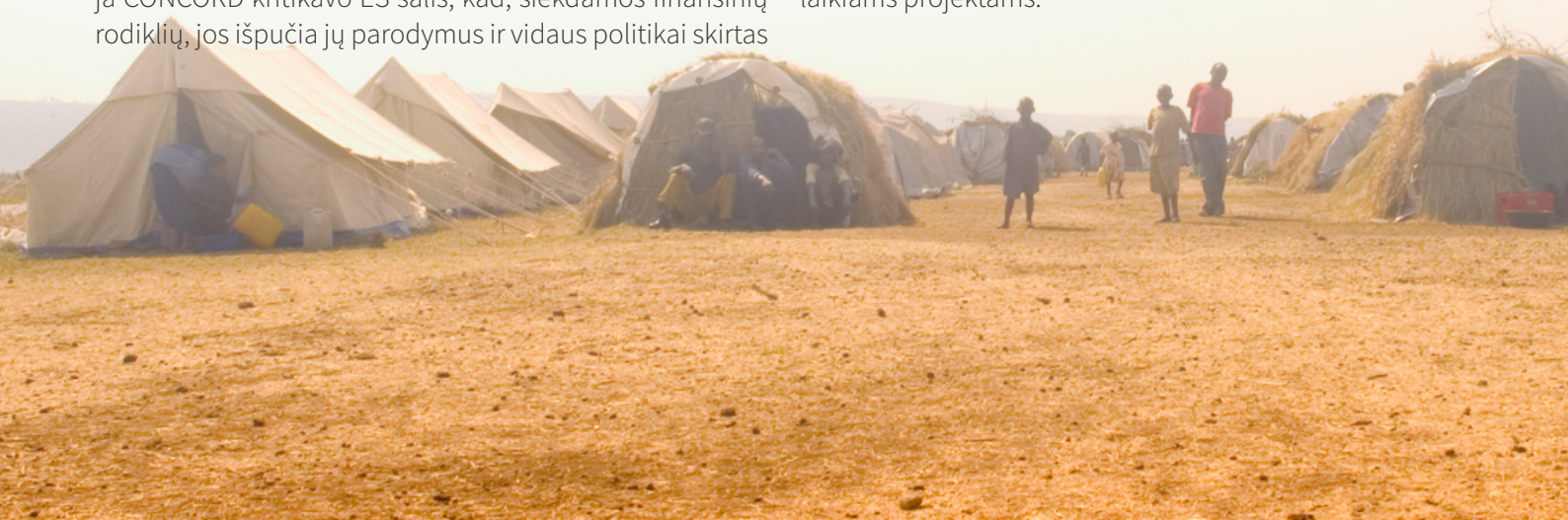
išlaidas priskiria vystomajam bendradarbiavimui.

Šioje ataskaitoje išpūstai paramai priskirta 15 proc. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo lėšų. Jas atmetus tikroji parama pernai sudarė 0,11 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), o ne 0,12, kaip nurodo URM (43,7 mln. eurų, plg. 2014 m. 34,6 mln. eurų, arba 0,10 % BNP). Pagal CONCORD apskaičiuotą rodiklį Lietuva atrodo ne blogiau nei ES senbuvės Portugalija ir Graikija, bet per penkiolika metų šį rodiklį Lietuvai reikės beveik patrigubinti. Ar nekils pagunda plėsti visuomenės švietimą ir pagalbą į Lietuvą atvykstantiems užsieniečiams, apeinant įsipareigojimus neturtingoms šalims?

„Nelengva įtikinti sprendimų priėmėjus, kad vystomasis bendradarbiavimas yra priemonė mažinti tokių krizių kaip pabėgėlių srautai pasekmes, kurios gali paveikti ir skurdo mažinimo Lietuvoje galimybes, t.y., lėšas perskirstant pabėgėlių ar kitokių migrantų integravimo politikoms,“ – pabrėžia R. Avulytė-Jelagė. Tiek rekomendacijas URM parengusios „Kurk Lietuvai“ alumnės, tiek nevyriausybinių sektoriaus atstovai pabrėžia, kad, remiant partnerystes ir mažinant pagalbos fragmentaciją, švietimo, integracijos ir skurdo mažinimo tikslai vienas kitą tik papildo.

Eurobarometro duomenimis, Lietuvos gyventojai mažiau nei kiti europiečiai linkę pasitikėti savanoryste, sąmoningu vartojimu ar NVO bendradarbiavimu kaip būdais padėti neturtingoms šalims – labiau tiki vyriausybių teikiama parama. Būdama jauna donorė, Lietuva nėra įžengusi į žiniasklaidos ir nevyriausybinių sektoriaus kritikuojamą pilkąją vystomojo bendradarbiavimo zoną. Lietuvai nebūdinga besivystančias šalis smaugti nepalankiomis paskolomis, proteguoti savo stambų verslą ar manipuluoti paramos statistika. Todėl aiškiau nusistatydama tikslus ir remdama partnerystes, Lietuva turi galimybę per vystomąjį bendradarbiavimą pagerinti savo įvaizdį ir sustiprinti savo įtaką pasaulyje.

Kad tai įvyktų, pasak šio proceso dalyvių iš nevyriausybinių sektoriaus, reikės investuoti į tvarias tarpsektorines partnerystes, nesitikint, kad dešimtmečių darbą pavyks nuveikti „patrupinus“ po nedaug lėšų smulkiems, trumpalaikiams projektams.

PLANAS IR SKURSTANČIAI AFRIKAI, IR EUROPAI

■ Parengė Monika Midverytė

2015 m. rugsėjo 25–27 d. Niujorke vyko jubiliejinė 70-oji Jungtinių Tautų (JT) Generalinės Asamblėjos sesija, skirta darniam vystymuisi. Į ją susirinko rekordiškai daug valstybių vadovų, o sveikinimo žodį tarė JAV viešėjęs popiežius Pranciškus. Šventasis Tėvas ragino politikus tausoti aplinką ir ginti skurdžiausiųjų teises, akcentuodamas, kad „žmogus gali vystytis ir išgyventi tik palankioje aplinkoje, todėl kiekviena žala aplinkai yra žala žmonijai“. Šiame susitikime buvo patvirtinta Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m., kurią sudaro 17 tikslų ir 169 uždaviniai. Pagrindinis šios darbotvarkės tikslas – iki 2030-ųjų pasaulyje panaikinti ypač didelį skurdą ir badą bei užtikrinti darnų ekonominį ir socialinį vystymąsi. Šis planas – Tūkstantmečio vystymosi tikslų tąsa.

Naujieji Darnaus vystymosi tikslai (DVT) apima įvairiausias gyvenimo sritis: kovą su skurdu, lygybės tarp valstybių ir pačiose valstybėse kūrimą, lyčių lygiateisiškumo užtikrinimą, darnų ekonomikos augimą ir aplinkos apsaugą.

NAUJOJI DARBOTVARKĖ – IR BESIVYSTANČIOMS, IR IŠSIVYSČIUIOMS ŠALIS

Pasak Lietuvos Respublikos ambasadorės prie Jungtinių Tautų Raimondos Murmokaitės, nors Tūkstantmečio vystymosi tikslai neabejotinai padėjo sumažinti skurdą visame pasaulyje, jie buvo skirti besivystančioms

17 Darnaus vystymosi tikslų

šalims ir neturėjo bendros įgyvendinimo strategijos. Kai kurios šalys buvo nepatenkintos, kad šie tikslai joms buvo tarsi primesti – jos pačios

neturėjo galimybės aktyviai dalyvauti juos formuluojant. Rengiant naująją darbotvarkę buvo siekiama, kad tai būtų visų valstybių – išsivysčiusių, vi-

utinio išsivystymo ir besivystančių – kartu suderėta darbotvarkė, gerokai ambicingesnė už buvusiąją ir numatanti konkrečius veiksmus ne tik neturtingoms, bet ir turtingesnėms šalims. „Tai reiškia, kad iki 2030 metų turėsime ne tik prisidėti prie darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo besivystančiose šalyse, bet ir įgyvendinti juos Lietuvoje. Tikslai bus pasiekti tik tada, kai apims visas šalis ir jose gyvenančias visuomenės grupes“, – aiškina R. Murmokaitė.

Be to, pasak Lietuvos ambasadorės prie JT, Darnaus vystymosi tikslų spektras yra daug platesnis nei buvusių Tūkstantmečio vystymosi tikslų. „Greta skurdo mažinimo, švietimo ir sveikatos klausimų Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. apima taikos ir saugumo, gero valdymo, užimtumo, atsinaujinančios energijos, geriamojo vandens prieinamumo, moterų įgalinimo ir kitas sritis. Išties sunku tikėtis vystymosi pažangos, jei pusę pasaulio gyventojų sudarančios moterys yra diskriminuojamos, negali dalyvauti priimančioms sprendimus ar neturi teisės valdyti nuosavybę. Prastas valdymas, valdžios institucijų atskaitomybės nebuvimas leidžia be pasekmių nukreipti vystymuisi, švietimui, infrastruktūrai būtinas lėšas į korumpuotų pareigūnų ar grupių kišenes. Konfliktai ir gamtos stichijos per labai trumpą laiką gali sunaikinti daugiamečių kuriamųjų pastangų rezultatus, sukeldamos ilgalaikes neigiamas pasekmes šalių ir regionų vystymuisi bei gerovei. Vandenyne užterštumas ir rūgštėjimas, pakrančių žemių druskėjimas, žuvų išteklių mažėjimas, dykumėjimas ir besaikis miškų kirtimas turi įtakos visiems pasaulio gyventojams, nes vykstant šiems procesams netenka svarbių maisto išteklių, mažėja dirbamos žemės maisto produkcijai gaminti, aštrėja konkurencija dėl gėlo vandens, galinti pastūmėti į konfliktą, todėl kompleksinių darnaus vystymosi sprendimų įtvirtinimas yra be galo svarbus“, – sako R. Murmokaitė.

“
iki 2030 metų
turėsime ne
tik prisidėti
prie darnaus
vystymosi
tikslų įgyven-
dinimo be-
sivystančiose
šalyse, bet ir
įgyvendinti
juos Lietuvoje

Pagal naująją darbotvarkę Lietuva tuo pačiu metu yra ir donorė, remianti besivystančias šalis, ir darbotvarkės įgyvendintoja, turinti susitvarkyti savo kiemą. Kaip teigia Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departamento direktorė Violeta Motulaitė, naujasis planas nepaliks nuošalyje ir penktadalio žemiau skurdo ribos gyvenančių Lietuvos piliečių. „Iki 2030 m. turėsime ne tik prisidėti prie tikslų įgyvendinimo besivystančiose šalyse, bet ir įgyvendinti

juos Lietuvoje. Esminis Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. principas yra „nė vieno nepalikti nuošalyje“, – aiškina V. Motulaitė. Pasak jos socialinės atskirties ir skurdo mažinimas yra vienas iš keturių nacionalinių prioritetų, kuriuos 2016 m. rugpjūčio 31 d. patvirtino Nacionalinė darnaus vystymosi komisija, atsižvelgdama į šalies ūkio padėtį ir tikslų aktualumą Lietuvai. „Tačiau sutikime, kad skurdas Lietuvoje sunkiai palyginamas su žmonių gyvenimu skurdžiausiose pasaulio šalyse – juk dešimtdalis pasaulio darbininkų ir jų šeimų gyvena už mažiau nei 1,90 JAV dolerio per dieną, o kas devintas žmogus Žemėje vis dar kenčia nuo bado.“ – teigia V. Motulaitė.

LIETUVA – AKTYVI DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLŲ VYKDYTOJA

Kaip teigia V. Motulaitė, Lietuva nėra pasyvi Europos Sąjungos politikos vykdytoja – ji pati nusistato ir įgyvendina darnaus vystymosi prioritetus. „Lietuva aktyviai dalyvauja formuojant tarptautinę vystomojo bendradarbiavimo politiką, nustatant globalius ir bendrus ES prioritetus. „2015 m. Lietuvos parama vystymuisi sudarė 43,7 mln. eurų, iš kurių 81 proc. skirtas daugiašaliu pagrindu, kai į fondus sumokėta suma paskirstoma skirtingoms besivystančioms šalims, ir 19 proc. – dvišaliu pagrindu, kai Lietuva imasi globoti konkrečių valstybę“, – pasakoja V. Motulaitė. 2016 m.

Lietuvos Respublikos ambasadorė prie Jungtinių Tautų Raimonda Murmokaitė © JT nuotrauka/Loey Felipe

rugsėjį buvo patvirtintas tarpinstitucinis Vystomojo bendradarbiavimo veiklos planas, kuriame nustatomos vystomojo bendradarbiavimo politikos kryptys 2017–2019 metais ir jų įgyvendinimo priemonės. Pagal šį susitarimą siekiant Darnaus vystymosi tikslų, šalyse paramos gavėjose bus susitelkta į šešias sritis (darnaus vystymosi tikslus):

- » skurdo mažinimą (1 DVT)
- » kokybišką švietimą (4 DVT)
- » lyčių lygybę (5 DVT)
- » klimato kaitos poveikio švelninimą (13 DVT)
- » taikos ir teisingumo bei stiprių institucijų kūrimą (16 DVT)
- » partnerystę įgyvendinant tikslus (17 DVT)

Pasak V. Motulaitės, šie tikslai pasirinkti atsižvelgiant į Lietuvos teikiamos daugiašalės paramos apimtį ir į

tai, kad viena stipriausių mūsų vystomojo bendradarbiavimo sričių yra dalijimasis Lietuvos pasirengimo Europos Sąjungos narystei ir eurointegracijos patirtimi. Lietuva tokią patirtį pirmiausia Rytų partnerystės valstybėms, taip pat šalims kandidatėms Vakarų Balkanuose, Turkijai ir naujosioms Europos Sąjungos narėms perduoda ir per dvišalius projektus, ir per ES finansuojamas programas.

SVARBUS ĮRANKIS MIGRACIJOS KRIZEI SPRĘSTI

Abi pašnekovės pripažįsta, kad darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas yra labai svarbus sprendžiant pasaulinės migracijos krizės sukeltas problemas. „Vystomojo bendradarbiavimo priemonėmis galima sumažinti migracijos priežastis ir sukurti geresnės ateities perspektyvą besivystančiose šalyse, – teigia V. Motulaitė. – Dabartinė situacija, kaip ir bet kuris kitas svarbus geopolitinis įvykis, koreguoja vystomojo bendradarbiavimo prioritetus ir geografinę, todėl Lietuva geografiniu vystomojo bendradarbiavimo prioritetu 2017–2019 metais greta Rytų partnerystės šalių pasirinko migracijos kilmės ir tranzito šalis.“ Pasak valsty-

„ svarbu, kad Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. taptų nacionalinių darnaus vystymosi darbotvarkių dalimi, būtų integruota į visas valstybės veiklos sritis

Mokykla pabėgėlių stovykloje Sudane © Frank Keillor, Flickr

bės tarnautojos, Lietuva prisideda ne tik prie tradicinių tarptautinių fondų, bet dalyvauja ir Afrikai, Sirijai, Turkijai skirtų laikinųjų fondų veikloje, taip pat padeda spręsti pabėgėlių problemas teikdama humanitarinę pagalbą.

PRIVATAUS VERSLO IR ŠVIETIMO VAIDMUO

Kaip teigia R. Murmokaitė, Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. – tai labai ambicinga ir ilgalaikė darbotvarkė, todėl apie jos pasiekimus kalbėti anksti. „Pirmiausia pasiekime, kad ji taptų kiekvieno iš mūsų darbotvarke, kad gerai suprastume, ko ja siekiama, ir visais lygiais įsitrauktume į jos įgyvendinimą. Niekas iš šalies neateis ir už mus jos neįgyvendins“, – sako Lietuvos ambasadorė prie Jungtinių Tautų organizacijos.

Jos nuomone, norint pasiekti rezultatų, ypač svarbu, kad Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. taptų nacionalinių darnaus vystymosi darbotvarkių dalimi, būtų integruota į visas valstybės veiklos sritis, kad plačioji visuomenė šį ambicingą planą gerai suprastų ir jaustųsi jo įgyvendinimo partnere. „Siekiant, kad piliečiai žinotų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. esmę, valstybių vadovų prisiimtus įsipareigojimus ir aktyviai dalyvautų ją įgyvendinant, siūloma ją įtraukti į mokymo ir švietimo programas, kad vaikai užaugtų turėdami aiškų supratimą, kokia tai darbotvarkė, ko ja siekiama, ir kaip jie patys gali prisidėti ją įgyvendinant“, – aiškina R. Murmokaitė.

Vystomojo bendradarbiavimo departamento vadovė V. Motulaitė pabrėžia, kad norint pasiekti pažangos, svarbu imtis priemonių šešėliniam verslui ir korupcijai besivystančiose šalyse mažinti. Tai, anot jos, padidintų mokesčių surinkimą, kuris užtikrintų būtinas vidaus pajamas esminioms valstybės projektams sveikatos, švietimo ir kitose srityse finansuoti. Be to, mokesčių sistema besivystančiose šalyse turi skatinti investuoti privatų

verslą, nes vien Oficiali parama vystymuisi negali užtikrinti visų vystymosi poreikių. „Todėl kalbant apie darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą ypač akcentuojamas privataus verslo vaidmuo, – sako V. Motulaitė. – Tuo tikslu kuriami specialūs fondai, tokie kaip Europos darnaus vystymosi fondas, kurie skatina verslo įsitraukimą į vystomąjį bendradarbiavimą ir sudaro tam patrauklias sąlygas. Fonde yra numatytos tokios priemonės kaip investicijų rizikos mažinimas, investicijų dotacijos, techninė pagalba, palūkanų subsidijos ir kita.“

KO TIKIMASI IŠ NAUJŲJŲ TIKSLŲ

Nors Darnaus vystymosi tikslai priimti tik šiek tiek daugiau nei prieš metus, jų tikslingumą galima vertinti remiantis Tūkstantmečio tikslų pasiekimais, kurie patvirtina, kad Darnaus vystymosi tikslai nėra vien skambių frazių ir neįgyvendinamų ambicijų rinkinys.

Siekiant Tūkstantmečio tikslų, padaryta išties nemažai. Pavyzdžiui, 1990 m. beveik pusė besivystančio pasaulio gyventojų gyveno iš mažiau nei 1,25 JAV dolerio per dieną, o 2015 m. tokių žmonių dalis buvo perpus

mažesnė. Asmenų, gyvenančių visiškai skurdo sąlygomis, skaičius sumažėjo daugiau nei perpus – nuo 1,9 milijardo 1990-aisiais iki 836 milijonų 2015-aisiais.

Nemenkų rezultatų pasiekta ir švietimo srityje: 2000 m. pradinės mokyklas lankė 83 proc. pasaulio vaikų, o 2015-aisiais – jau 91 proc. vaikų. Nė-lankančių mokyklos vaikų skaičius pasaulyje sumažėjo nuo 100 milijonų 2000 m. iki 57 milijonų 2015 m. Be to, ženkliai sumažintas atotrūkis tarp mokyklą lankančių berniukų ir mergaičių skaičiaus. Pavyzdžiui, Pietų Azijoje 1990 m. šimtui pradinį mokslą įgyjančių berniukų tekdavo tik 74 mergaitės, o šiandien šimtui berniukų tenka net 103 mergaitės.

Tačiau problemų iki šiol yra daug. Nepaisant pasiektos pažangos, net ir šiandien apie 800 milijonų žmonių gyvena visiškai skurde, daugiau kaip 160 milijonų jaunesnių kaip 5 metų vaikų dėl maisto stygiaus yra nepakankamai išsivystę. Šiandieniniai konfliktai, deja, lemia šių skaičių augimą, todėl ypač svarbu susitelkti ir tęsti darbus įgyvendinant naująją Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.

TENDENCIJOS

ŠALYS IMASI VEIKSMŲ, KOL JUNGHTINĖS TAUTOS KURIA DVT STEBĖSENOS SISTEMĄ

■ Amy Lieberman

Praėjus metams nuo kovos su skurdu, nelygybe ir klimato kaita bei sveikatos sistemos gerinimo darbotvarkės patvirtinimo, Jungtinės Tautos (JT) po truputį imasi pasaulinės sistemos, skirtos Darnaus vystymosi tikslų (DVT) įgyvendinimo pažangai įvertinti, kūrimo.

Tačiau dėl duomenų stokos ir aiškos strategijos, kaip šie ambicingi tikslai turėtų būti matuojami, nebuvimo stebėsenos sistemos kūrimas veikiausiai užtruks. Šis neapibrėžtumas gali labai apsunkinti tokių pamatinių tikslų, kaip pasaulinės sveikatos apsaugos užtikrinimas ar smurto prieš vaikus sumažinimas iki 2030-ųjų, įgyvendinimą.

„Reikia apsispręsti dėl esminių duomenų ir vertinimo rodiklių, – teigia Tomas Slaymakeris, vyresnysis UNICEF statistikos ir stebėsenos specialistas. – Tai ilgalaikis projektas, ir turime realistiškai vertinti, kokių išvadų galima tikėtis trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu“.

JT pareigūnai pripažįsta, kad pasaulinės DVT įgyvendinimo pažangos stebėsenos sistemos kūrimas gali trukti ne

vienus metus, todėl skatina valstybes nelaukti ir pačioms imtis iniciatyvos. Kai kurios šalys, tokios kaip Meksika ar Kolumbija, jau ėmėsi veiksmų – 230 rodiklių jau įtraukti į nacionalines Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo strategijas. Kitos šalys taip pat ėmėsi panašios iniciatyvos, nelaukdamos oficialiai veikiančių visuotinių gairių.

„Manau, jog gali praeiti ne vieni metai, kol bus sukurta visas šalis apimanti pasaulinė DVT įgyvendinimo vertinimo sistema“, – teigia Grete Faremo, vykdančioji Jungtinių Tautų Projektinių paslaugų biuro direktorė. – Jei apie tai galvosime kaip apie universalią sistemą, kuri apimtų viską, manau, jog praeis tikrai daug laiko, tačiau galima veikti ir valstybių lygmeniu – nemažai šalių jau parodė iniciatyvą ir prašo kitų pagalbos bei yra pasirengusios bendradarbiauti“.

DIDŽIAUSI IŠŠŪKIAI

Anot Claeso Johanssono. UNICEF projekto *DevInfo* duomenų sklaidos vadovo ir administratoriaus, šiandien turime kur kas daugiau prieinamų duomenų Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo pažangai įvertinti, palyginti su jų pirmtako Tūkstantmečio vystymosi tikslų stebėseną. „Tačiau Darnaus vystymosi tikslai kyla iš daug ambicingesnės darbotvarkės, jie daug labiau siejami su elgsena, požiūriu ir normomis“, – sako jis.

Kaip teigia UNICEF, kai kuriais atvejais nėra tarptautiniu mastu pripažįstamų standartų, pavyzdžiui fizinėms bausmėms apibrėžti. Dėl to sudėtinga tiksliai pamatuoti tokį pasirinktą rodiklį kaip „1–17 metų amžiaus vaikų, patiriančių globėjų sukeltą fizinį smurtą ir (arba) psichologinę prievartą, skaičius per pastarąjį mėnesį“. „Vienas didžiausių iššūkių yra tai, jog žmonės gali skirtingai apibrėžti, ką jie laiko fizinėmis bausmėmis. Privalome turėti aiškius apibrėžimus ir suvienodinti juos tam, kad galėtume objektyviai palyginti“, – teigia T. Slaymakeris.

Pasak Jungtinių Tautų ekonominių ir socialinių reikalų departamento statistikos skyriaus vadovės Frančeskos Peruč, šiuo metu du trečdaliai iš 230 rodiklių laikomi „visiškai patikimais“. Kiti rodikliai, kaip pastebėjo JT agentūra, tarptautinių NVO ir valstybių statistikos departamentų atstovai, vis dar yra sunkiai pamatuojami.

Darnaus vystymosi tikslai kyla iš daug ambicingesnės darbotvarkės, jie daug labiau siejami su elgsena, požiūriu ir normomis

Vieno iš Darnaus vystymosi tikslų – užtikrinti visuotinai prieinamą lytinės ir reprodukcinės sveikatos apsaugą bei teisę į reprodukciją – vertinimo rodiklis yra „šalių, turinčių įstatymus ir teisinę bazę, užtikrinančią 15–49 m. amžiaus moterims prieinamą lytinės ir reprodukcinės sveikatos apsaugą, informaciją ir švietimą, skaičius“. Norvegijos statistikos departamento duomenimis, šis rodiklis iš tiesų nepamatuojama įgyvendinimo masto, nes neapima visų amžiaus ir socialinių grupių. „Oxfam International“ ir JAV vyriausiasis statistikos departamentas rekomenduoja šį rodiklį patobulinti: išplėsti arba panaikinti amžiaus ribą ir vietoj žodžio „moterys“ vartoti žodžius „žmonės“ arba „visi asmenys“.

GRAFIKAS 2. DVT INDEKSO TOP 40 ŠALIŲ

VIETA	ŠALIS	BALAS	VIETA	ŠALIS	BALAS
1	ŠVEDIJA	84.5	21	ESTIJA	74.5
2	DANIJA	83.9	22	NAUJOJI ZELANDIJA	74.0
3	NORVEGIJA	82.3	23	BALTARUSIJA	73.5
4	SUOMIJA	81.0	24	VENGRIJA	73.4
5	ŠVEICARIJA	80.9	25	JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTIJOS	72.7
6	VOKIETIJA	80.5	26	SLOVAKIJA	72.7
7	AUSTRIJA	79.1	27	PIETŲ KORĖJA	72.7
8	NYDERLANDAI	78.9	28	LATVIJA	72.5
9	ISLANDIJA	78.4	29	IZRAELIS	72.3
10	JUNGTINĖ KARALYSTĖ	78.1	30	ISPANIJA	72.2
11	PRANCŪZIJA	77.9	31	LIETUVA	72.1
12	BELGIJA	77.4	32	MALTA	72.0
13	KANADA	76.8	33	BULGARIJA	71.8
14	AIRIJA	76.7	34	PORTUGALIJA	71.5
15	ČEKIJA	76.7	35	ITALIJA	70.9
16	LIUKSEMBURGAS	76.7	36	KROATIJA	70.7
17	SLOVĖNIJA	76.6	37	GRAIKIJA	69.9
18	JAPONIJA	75.0	38	LENKIJA	69.8
19	SINGAPŪRAS	74.6	39	SERBIJA	67.5
20	AUSTRALIJA	74.5	40	URUGVAJUS	67.2

Šaltinis: [DVT indeksas](#)

JT sistema šiuo metu veikia kaip potencialių pasiūlymų rinkinys šalims, kurios svarsto, kaip tikslai gali būti įgyvendinti.

ŠALYS NESTOVI VIETOJE

Kai kurios šalys juda į priekį savarankiškai ir nelaukia šios universalios sistemos tam, kad pradėtų DVT įgyvendinimą. 22 šalys jau pristatė savo Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo pažangą Generalinei Asamblėjai šių metų liepą, nors ir neturėjo aiškiai nustatytų universalių rodiklių.

„Darnaus vystymosi tikslų prioritetai kiekvienoje šalyje skiriasi, kaip ir gebėjimas surinkti duomenis, paskirstyti biudžetą ir prioritetus. Ne visi rodikliai aktualūs visoms šalims, ir tai yra visiškai normalu ir suprantama“, – teigia F. Peruči.

„Kai kurios šalys yra toliau pažengusios plėtojant nacionalinę sistemą, – sako Lauren Barredo, Jungtinių Tautų sprendimų tinklo (globalios iniciatyvos, analizuojančios DVT stebėseną ir vertinimą) darbuotoja. – Pavyzdžiui duomenų trūkumas jau pristabdė kelių Karibų regiono šalių veiksmus“.

Anot Ope Adebii, Darnaus vystymosi sprendimų tinklo centro Nigerijoje atstovo, duomenų rinkimas vis dar užstrigęs planavimo lygmenyje tokiose šalyse kaip Nigerija, kuri prioritetais pasirinko darbingų žmonių skaičiaus didinimą, motinų ir vaikų sveikatos gerinimą, žemės ūkio plėtrą ir lyčių lygybę.

„Kelios šalys, tokios kaip Meksika, Filipinai ar Uganda, siekdamos įgyvendinti Darnaus vystymosi tikslus, jau naudoja 230 DVT rodiklių“, – sako F. Peruči. „Daugybė šalių iš tiesų bando naudoti pasaulinį rodiklių sąrašą ir laiko jį pakankamai išsamium, – teigia ji – tačiau kaip tai daryti, šalys nusprendžia pačios, todėl yra nemažai ir jų pačių interpretavimo“.

ABEJONĖS

L. Barredo teigia, kad kai kuriose šalyse trūksta supratimo apie tai, kaip DVT įgyvendinimo pažangos stebėsenos rodikliai turėtų būti suprantami ir naudojami. Dėl to Darnaus vystymosi sprendimų tinklas, siekdamas palengvinti pažangos stebėjimą, šią vasarą išleido „DVT indeksą“.

„Nepaisant to, kad DVT yra viena skaidriausių ir labiausiai įtraukiančių darbotvarkių, kurią JT turi įvykdyti, girdime pilietinių organizacijų abejonių: „kas tai parengė, kam tai skirta, nematau čia savo nuomonės“, – aiškina L. Barredo, – tačiau paklausus „o kas jums rūpi“, atsakymas dažniausiai toks pat – „didelis skurdas“. Na, tai tik pirmas ir antras Darnaus vystymosi tikslai... Aš manau, kad čia slypi ir netinkamos tarpusavio komunikacijos problema“.

Anot L. Barredo JT sistema šiuo metu veikia kaip potencialių pasiūlymų rinkinys šalims, kurios svarsto, kaip tikslai gali būti įgyvendinti. „Tai ilga distancija, ir kai kuriais atvejais gali būti naudinga, kad struktūra nėra griežta, jei kalbama apie galimybes peržiūrėti, išgryninti ir suintensyvinti darbotvarkę, – teigia ji. – Jau matome, kad kai kurios šalys, prieš žengdamos pirmus žingsnius, laukia, kaip viskas išsirutulios, tuo tarpu kiti lyderiai nori ir pradeda veikti jau dabar“.

Pasaulis @ Adam Blust, Flickr.

NE TIK SKURDŽIAUSIEMS

Pastebimas pasaulinių rodiklių struktūros, kuri vienyty višas šalis, įtraukiant ir turtingas, kurios buvo išskirtos iš DVT pirmtako Tūkstantmečio vystymosi tikslų, poreikis.

„Pavyzdžiui, Australija šiuo metu labai aukštai vertinama

pagal JT Žmogaus vystymosi indeksą, tačiau vis dar turi susitelkti į DVT sprendžiamas lyčių lygybės, klimato kaitos, švietimo ir sveikatos apsaugos problemas“, – sako Johnas Thwaitas, Darnaus vystymosi sprendimų tinklo vadovas Australijos ir Ramiojo vandenyno regionui. – „Vienas didžiausių iššūkių – galvoti apie tai, kaip geriausiai įgyvendinti DVT Australijoje ir jos regione. Mes esame itin išsivysčiusi valstybė, apsupta besivystančių šalių. Iki šiol Australijos vyriausybė tikslus vertino kaip tarptautinį, o ne vidinį reikalą, tad dabar aktyviai stengiamės įtraukti DVT ir į vidaus darbotvarkę“.

Melburnas kol kas yra vienintelis Australijos miestas, turintis ilgalaikę DVT įgyvendinimo strategiją, tačiau siekiama įtraukti ir daugiau miestų bei valdžios sektorių.

Skirtingose šalyse situacija labai skiriasi, ir tokiai šaliai kaip Australija prasminga pasirinkti kitokius DVT įgyvendinimo pažangos vertinimo rodiklius nei taikomi neturtingose ir besivystančiose šalyse. Kitas iššūkis besivystančioms šalims – užtikrinti, kad būtų vertinami skirtingų geografinių vietovių ir socialinių grupių rodikliai – kad „nei vienas nebūtų paliktas nuošalyje“.

Straipsnis publikuotas tinklaraštyje devex.com

Skirtingose šalyse situacija labai skiriasi, ir tokiai šaliai kaip Australija prasminga pasirinkti kitokius DVT įgyvendinimo pažangos vertinimo rodiklius nei taikomi neturtingose ir besivystančiose šalyse

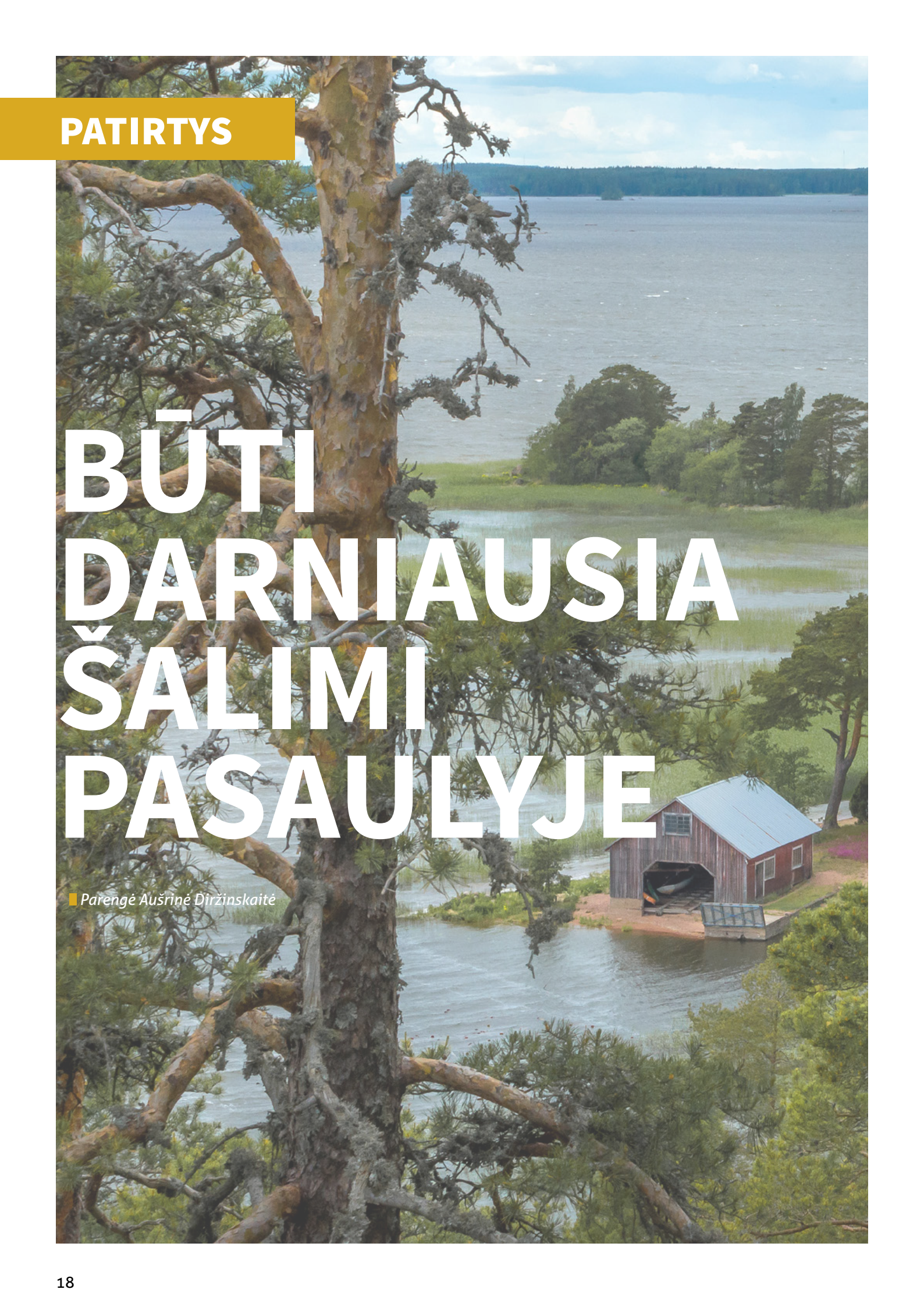
DVT INDEKSAS, PASAULINĖ ATASKAITA, 2016 M. LIEPA

Remiantis 2015 m. duomenimis, DVT indeksas lygina šalių situaciją pagal 17 tikslų. Oficiali statistika vėliau bus naudojama matuoti šalių pažangą. DVT indeksas sudaro galimybę įvertinti valstybės progresą lyginant su panašiomis į ją, pavyzdžiui, pagal ekonominį lygį ar geografinį regioną valstybėmis.

Trys Skandinavijos šalys (Švedija, Danija ir Norvegija) šiuo metu yra indekso viršuje. Tai reiškia, kad šios šalys yra arčiausiai DVT pasiekimo, numatyto 2030-aisiais, tačiau jų rezultatai yra gerokai mažesni nei maksimalus 100 taškų vertinimas. Net ir pažangiausios šalys dar turi pasitempti. Pavyzdžiui, šiose šalyse reikia reformuoti energetikos sistemą – pereiti prie mažo anglies produktų naudojimo, kad įgyvendintų 7 ir 13 Darnaus vystymosi tikslus.

Apskritai DVT indeksas rodo, kad daug net ir didelės pajamas gaunančių šalių yra toli nuo Darnaus vystymosi tikslų pasiekimo. Tai nėra netikėta – darnus vystymasis apima tris sritis, grindžiamas gero valdymo principais: ekonominį vystymąsi, socialinę įtrauktį ir tvarią aplinką. Todėl net ir turtingose (didelės pajamos gaunančiose) šalyse yra socialinė nelygybė ir naudojamos netvarios aplinkosaugos praktikos. Taigi, DVT yra universalūs tikslai, pritaikomi kiekvienai šaliai.

Skurdžiausios pasaulio šalys yra DVT indekso apačioje. Tai nestebina, atsižvelgiant į tai, kad DVT sieka sumažinti skurdą ir badą, užtikrinti gerą sveikatą ir gerovę, kokybišką išsilavinimą, švarų vandenį ir higieną, modernią ir švarią energiją, deramą darbą ir tvarią infrastruktūrą, kurie iki šiol kelia iššūkį daugumai skurstančių pasaulio šalių. Adis Abebos susitikimas, Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir Paryžiaus kovos su klimato kaita susitarimai įpareigoja turtingesnes šalis padėti skurdėnosioms pasiekti visus numatytus Darnaus vystymosi tikslus.

A scenic view of a lake with a large pine tree in the foreground and a small red barn on the shore. The text "PATIRTYS" is in a yellow box at the top left. The title "BŪTI DARNIAUSIA ŠALIMI PASAULYJE" is in large white letters across the center. The author's name "Parengė Aušrinė Diržinskaitė" is in the bottom left.

PATIRTYS

BŪTI DARNIAUSIA ŠALIMI PASAULYJE

■ Parengė Aušrinė Diržinskaitė

Suomija – vienintelė pasaulyje šalis, pelnusi labai darnios šalies įvertinimą. 2016 m. Valstybių pažeidžiamumo indekse ji lenkia kitas Skandinavijos ir Vakarų Europos šalis bei Naująją Zelandiją, indekso sudarytojų įvertintas kiek prasčiau – tik kaip darnias. Negana to, šiemet pagal Aplinkos efektyvumo indeksą, vertinantį ne tik aplinkos, bet ir gyventojų sveikatos apsaugą ir gerovę, Suomija įvertinta ir kaip žaliausia pasaulyje šalis. Tiesa, Darnaus vystymosi tikslų indekse pagal jų įgyvendinimą Suomija kol kas tėra ketvirta, tikslų įgyvendinimo pradžioje jau pasiekusi 81 proc. užsibrėžtų rodiklių. Dar Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. (Darbotvarkė 2030) formulavimo metu šalies valdžia išsikėlė ambicingą tikslą – tapti darniausia šalimi pasaulyje.

Savo pasiryžimą įgyvendinti šį tikslą Suomija jau įrodė, kartu su dar 21 šalimi viena pirmųjų pristatydama pasirengimo įgyvendinti Darnaus vystymosi tikslus savanorišką ataskaitą valstybių vadovų suvažiavime šių metų liepą. Suomijos strategija – atvirai kalbėti apie DVT įgyvendinimą – šalyje ir pasaulyje sulaukė tarptautinio pripažinimo ir pagyrų ir yra laikoma pavyzdžiu kitoms šalims.

NACIONALINIO IR TARPTAUTINIO PLANŲ DARNA

Vienas pirmųjų žingsnių šiam ambicingam tikslui pasiekti atliktas tik patvirtinus Darbotvarkę 2030 m. Ministro pirmininko biuras įpareigojo Suomijos smegenų centrą *Demos Helsinki* ir Suomijos aplinkos institutą atlikti studiją bei ištirti, kokios galimybės ir kokie iššūkiai laukia Suomijos įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus.

“

Suomijos strategija – atvirai kalbėti apie DVT įgyvendinimą – šalyje ir pasaulyje sulaukė tarptautinio pripažinimo ir pagyrų ir yra laikoma pavyzdžiu kitoms šalims

Užuot jau atliktus darbus ir priemones pritempus prie Darbotvarkės 2030 įgyvendinimo, nacionaliniai prioritetai buvo derinami su Darnaus vystymosi tikslais. Pasirinkti 8 prioritetai, išskirti pagal *Demos Helsinki* ir Suomijos aplinkos instituto analizę bei sritis, kuriose Suomijai sekasi prasčiausiai. Kaip didžiausi iššūkiai analizėje įvardijami gerovės valstybės išsaugojimas senėjančioje visuomenėje, šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimas, bioįvairovės apsauga, tvarus, teisingas ir efektyvus gamtos išteklių naudojimas. Šios sritys ir pasirinktos kaip prioritetai.

GRAFIKAS 3. DVT RODIKLIAI SUOMIJOJE

Šaltinis DVT indeksas. Žaliai - tikslo rodikliai pasiekti, geltonai - tikslo rodikliai pasiekti tik iš dalies, raudonai - bent vienas iš rodiklių per mažas ir tikslas nepasiektas.

VIENTISUMAS IR KOORDINAVIMAS

Suomijos požiūrį į darnų vystymąsi puikiai apibūdina tai, kad ministro pirmininko Juha Sipilos Vyriausybės prognozoje numatyta užduotis iki šių metų pabaigos parengti nacionalinį DVT įgyvendinimo šalyje planą. Darnaus vystymosi įgyvendinimas Suomijoje priskirtas Ministro pirmininko tarnybai, o ne vienai iš ministerijų ar atskirai institucijai. Tai turėtų padėti užtikrinti skirtingų sričių politikos koordinavimą ir vientisumą. Kanceliarija veikia kaip koordinatorius, kuris kartu su kitais veikėjais užtikrina tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant apimti visas darnaus vystymosi sritis ir suderinti jų tarpusavio sąveiką.

„Akcentuojamas darnaus vystymosi politikos vientisumas, t. y. tikslų įgyvendinimas ne fragmentiškai ar išskaidytai į skirtingas sritis, bet kuriant bendrą įgyvendinimo, stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą, yra pagrindinė Suomijos stiprybė įgyvendinant ir vykdamas DVT stebėseną“, – pastebi Europos pagalbos ir plėtros nevyriausybinę organizacijų konfederacija [Concord](#).

ATVIRUMAS IR ĮTRAUKTIS

„Atvirumas, bendradarbiavimas ir nuoširdumas – būtini sėkmei“, – teigiama *Demos Helsinki* pranešime apie Suomijos pasirinktą DVT įgyvendinimo strategiją. – Bendradarbiavimas veikia, nes sutelkia skirtingas idėjas, patirtis ir žinias, o tai užtikrina proceso ir galutinio rezultato kokybę. Kol skatinama atvirumo kritikai ir nuolatiniam tobulėjimui kultūra, tol bendradarbiavimas padės suprasti ir analizuoti pasiūlymų privalumus ir trūkumus iš skirtingų veikėjų perspektyvų.“

Timo Soini @ Suomenuutiset.fi nuotrauka

Suomijos pasirengimo įgyvendinti DVT vertinimą, pavadintą „Avian2030“, nuo pat pradžios iki pabaigos įtrauktas nevyriausybinių organizacijų sektorius bei platesnė pilietinė visuomenė, kurie buvo kviečiami teikti komentarus ir siūlyti, kokia linkme turėtų vykti procesas. Pilietinės visuomenės galimybę „ne tik pasyviai komentuoti dokumentų ir pasiūlymų turinį, bet ir dalyvauti aktyviose darbo grupėse“ Concord vertina kaip vieną didžiausių Suomijos privalumų. Būtent dėl per mažo pilietinės visuomenės įtraukimo kritikuojama Jungtinių Tautų DVT įgyvendinimo sistema ar atskiros šalys. NVO koalicijos, siekiančios atviros Darbotvarkės 2030 įgyvendinimo, vadovas portalui [devex.com](#) yra sakęs, kad „nors pilietinė visuomenė teoriškai ir dalyvauja konsultacijose, tačiau pasiūlymai neatspindi rezultatuose“.

Suomijoje jau 20 metų veikia [Darnaus vystymosi komisija](#), kuriai po DVT sukūrimo patikėta užtikrinti jų įgyvendinimą šalyje. Komisijoje dalyvauja visų ministerijų, parlamento, verslo ir profsąjungų nariai, pilietinių, savivaldybių, aplinkosaugos ir socialinių organizacijų, bažnyčios ir tyrimų institutų atstovai. Be to, veikia ir [Darnaus vystymosi ekspertų grupė](#), sukurta 2013 m. ir sudaryta iš akademinio pasaulio ir tarptautiniu lygiu pripažintų tyrėjų ir mokslininkų. Ekspertų grupė teikia rekomendacijas ir peržiūri pasiūlymus, taip padėdama komisijai priimti sprendimus remiantis naujausiais moksliniais tyrimais.

DVT ĮGYVENDINTOJA – VISUOMENĖ

Kuriant darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo strategiją 2015 m. Suomijos užsienio reikalų ministerijos valstybės sekretorius Timo Soini sakė: „Svarbu, kad įgyvendinant darbotvarkę kiek įmanoma daugiau dalyvautų visa visuomenė. Jei Darnaus vystymosi tikslų siekimas bus tik valstybės tarnautojų ir viešojo sektoriaus pareiga, tikslai nebus pasiekti“.

Darnaus vystymosi komisijos siūlymu sukurtas planas „Visuomenės įsipareigojimas darniam vystymuisi“. Įmonės, mokslo įstaigos, miestai, politiniai, socialiniai ar kiti veikėjai gali siūlyti savo idėjas ir būdus, kaip prisidėti prie darnaus vystymosi šalyje. Siūloma pasirinkti iš 8 Suomijos pasirinktų prioritetų ir smulkesnių jų aprašymų. Pavyzdžiui, įmonė [Gasum](#) paskelbė, kad plės biodujų rinką ir padidins šio kuro pasiūlą šalyje, taip prisidedama prie net keturių tikslų įgyvendinimo, o prekybos tinklą [K-grupė](#) įsipareigojo mažinti plastikinių maišelių ir butelių naudojimą. Iš viso surinkta per 300 įsipareigojimų iš skirtingų veikėjų, daugiausia verslo įmonių, miestų ir miestelių bei mokyklų.

ĮGYVENDINIMO IR STEBĖSENOS PROBLEMOS

Tačiau tikslai dar nepasiekti, o „nepaisant suvoktos darnaus vystymosi politikos vientisumo svarbos ir derinimo,

iki galo aiškių įgyvendinimo priemonių kol kas nėra. Be to, rodiklių analizė susitelkia į lyginimą su kitomis šalimis, trūksta dėmesio nelygybei šalies viduje“, – rašo Concord, įvertinę Suomijos pateiktą savanorišką DVT įgyvendinimo ataskaitą.

Viena pagrindinių problemų, su kuria susiduriama įgyvendinant DVT ir vykdant jų įgyvendinimo stebėseną, – rodiklių pritaikymas ir duomenų surinkimas. Duomenys dažnai yra neišsamūs arba jų tiesiog trūksta. Siekiant įveikti šią problemą, Suomijoje nuspręsta surinkti iš esmės visus esamus duomenis apie DVT į vieną vietą, kad būtų matyti, kokios informacijos trūksta, o kas kartojasi. Tam pasitelkta „[Findicator](#)“ duomenų bazė, įtraukianti apie 100 rodiklių, sugrupuotų pagal politikos sritis. Be to, kad pateikiama naujausia ir svarbiausia informacija, taip pat suteikiama galimybė peržiūrėti ir duomenų šaltinį, nesvarbu, ar tai būtų nacionaliniai duomenys, ar oficiali ES statistika „Eurostat“, taip užtikrinant, jog duomenys bus patikimi arba jų patikimumą bus galima įvertinti peržiūrėjus šaltinį. Suomija naudojo savo rodiklius darniam vystymuisi matuoti dar iki DVT sukūrimo, ir tik keli pasirinkti rodikliai sutampa su JT siūlomais. Tikimasi, kad šią problemą išspręsti padės visų rodiklių surinkimas ir palyginimas.

IŠŠŪKIAI

Nors išskirti tik 8 prioritetiniai tikslai, tačiau Suomija savanoriškoje šalies ataskaitoje, liepą pristatytoje Jungtinėms Tautoms, teigia, kad visa Darbotvarkė 2030 bus įgyvendinta per artimiausius 15 metų. „Tačiau norėdama pasiekti Darnaus vystymosi tikslus tarptautiniu mastu, Suomija turi gerbti savo įsipareigojimą skirti paramą vystomajam bendradarbiavimui. Parama vystymuisi praėjusiais metais buvo sumažinta beveik perpus, o tai kartu su sumažintomis išlaidomis švietimui kelia grėsmę DVT įgyvendinimui“, – teigia KEPA, NVO organizacijų platforma, savo parengtame Suomijos pasirengimo įgyvendinti DVT [vertinime](#).

„Vienas didžiausių trukdžių įgyvendinti DVT – įsitikinimas, kad įgyvendindama šiuos tikslus Suomija visų pirma yra vystymosi paramos donorė“, – teigia Anna-Stiina Lundqvist,

“

Svarbu, kad įgyvendinant darbotvarkę kiek įmanoma daugiau dalyvautų visa visuomenė. Jei Darnaus vystymosi tikslų siekimas bus tik valstybės tarnautojų ir viešojo sektoriaus pareiga, tikslai nebus pasiekti

KEPA advokacijos ir politikos ekspertė. – Suomija neturi užsimerkti prieš savo pačios visuomenėje slypinčias problemas, tokias kaip prekyba žmonėmis ir korupcija“.

Suomija apie darnų vystymąsi kalba ne vieną dešimtmetį ir turi pakankamai ilgą veiklos šioje srityje tradiciją. Šalis, patikėdama DVT įgyvendinimą ne atskirai ministerijai ar įstaigai, o paskelbdama tai nacionaliniu tikslu ir patikėdama jį koordinuoti Ministro pirmininko tarnybai, tampa pavyzdžiu kitoms, kaip turi būti vertinama DVT įgyvendinimo svarba. Vientisas ir įtraukiantis visuomenę požiūris bei atsakingas duomenų surinkimas turėtų padėti Suomijai priartėti prie išsikelto ambicingo tikslo – tapti darniausia šalimi pasaulyje. Tačiau pilietinės visuomenės atstovai įspėja – norint pasiekti tikslus reikia veikti namie, bet kartu padėti tvarkytis ir kitiems.

SÈKMÈS RECEPTAS

CONCORD, stebinti Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo procesą Europoje, peržiūrėjusi skirtingų šalių savanoriškas DVT įgyvendinimo ataskaitas, siūlo 5 aspektus, kuriems turėtų būti skiriamas dėmesys vykdant nacionalinius vertinimus:

LYDERYSTĖ

- » Šalys turi aiškiai matyti ir parodyti, koks skirtingų organizacijų vaidmuo ir kas prisiima atsakomybę už DVT įgyvendinimą. Be to, ES šalys narės turėtų pateikti patikimas ataskaitas, parodančias ne tik atrinktas sėkmės istorijas, bet ir iššūkius bei trūkumus.

ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI IR PRIEMONĖS

- » Šalys turėtų akcentuoti ne tik pačius tikslus, bet ir tai, kaip jie bus įgyvendinami. Tai turėtų apimti atsakymus į klausimus, „ar šaliai pakanka išteklių?“, „ar tikrai niekas nebus paliktas nuošalyje?“

DARNAUS VYSTYMOSI POLITIKOS VIENTISUMAS

- » Nepaprastai svarbu užtikrinti, kad pasiekimai vienoje srityje nesumažintų progreso bet kurioje kitoje.

ĮTRAUKTIS IR DALYVAVIMAS

- » Įgyvendinant Darbotvarkę 2030, įtrauktį ir atskaitomybę gali užtikrinti aktyvus pilietinės visuomenės ir visų jos narių dalyvavimas.

RODIKLIAI IR ATSKAITOMYBĖ

- » Renkantis prioritetus ir rodiklius matuoti DVT įgyvendinimą, turėtų būti išlaikomas dėmesys tiems, kurių įverčiai prasčiausi. Ypač svarbu stebėti ir turėti aiškius rodiklius nelygybei matuoti, taip užtikrinant, kad niekas nebus paliktas nuošalyje.

CONCORD paskelbė ir kelių ES šalių, pristačiusių savanoriškas ataskaitas, vertinimus, išskirdama jų stiprybes ir trūkumus įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus:

ESTIJA

Stiprybės

- » Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, vyriausybės veiksmai ir nacionaliniai darnaus vystymosi rodikliai bus vertinami remiantis Darnaus vystymosi tikslais.
- » Rengiant ataskaitą dalyvavo pilietinės visuomenės organizacijos, priklausančios Estijos darnaus vystymosi komisijai.

Trūkumai

- » Nėra aiškos vizijos, kaip toliau įgyvendinti Darbotvarkę 2030. Išlieka neaiškus pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus įtraukimas tolesniame etape.
- » Darnaus vystymosi politikos vientisumas nesulaukia pakankamo dėmesio ir nacionalinė viešoji politika nebus analizuojama.

PRANCŪZIJA

Stiprybės

- » Patvirtinti politiniai ir instituciniai pokyčiai DVT įgyvendinimui. Aplinkos, energetikos ir jūros reikalų ministerija bus atsakinga už DVT įgyvendinimo stebėseną ir įgyvendinimą.

Trūkumai

- » Pilietinė visuomenė nebuvo įtraukta į ataskaitos rengimą ir ankstyvąjį darbotvarkės įgyvendinimo

etapą, o konsultacijų procesas buvo nepakankamas – NVO organizacijos turėjo galimybę sureaguoti tik į pirminį juodraštį, bet ne galutinį ataskaitos variantą. Ataskaitoje trūksta informacijos apie skirtingų veikėjų įtraukimą, jų vaidmenį ir atsakomybę įgyvendinant darbotvarkę.

- » Nėra aiškos politinės vizijos, o ataskaitoje daugiausia kalbama apie priemones, valdžios įgyvendintas iki DVT patvirtinimo.

- » DVT įgyvendinimo priemonės lieka neaiškos

VOKIETIJA

Stiprybės

- » Aišku, kaip ir kokiomis priemonėmis bei programomis vyriausybė prisidės prie DVT įgyvendinimo nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

- » Vyksta nuolatinis dialogas su pilietine visuomene, ir jos atstovai kviečiami pristatyti savo pasiūlymus.

Trūkumai

- » Nemažai darniam vystymuisi prieštaraujančių kelių infrastruktūros ar energetikos programų pristatomos kaip turinčios teigiamą poveikį darniam vystymuisi.

- » Vystomojo bendradarbiavimo parama nebuvo pristatyta kaip priemonė DVT pasiekti, nors ji ir buvo padidinta, tačiau panaudojama kaip pagalba pabėgėliams Vokietijoje.

Šaltinis „Ar Estija, Suomija, Prancūzija ir Vokietija taps darnaus vystymosi lyderėmis?“, CONCORD